

Nationaal Archief
Ministerie van Onderwijs, Cultuur en
Wetenschap

Nummer Toegang: 3.10.01.06

Inventaris van het archief van het IJkkantoor te Rotterdam

Versie: 06-09-2024

CAB-EZ, Doc-Direkt

Nationaal Archief, Den Haag 1965, 2024

This finding aid is written in Dutch.

I N H O U D S O P G A V E

Beschrijving van het archief.....	5
Aanwijzingen voor de gebruiker.....	6
Openbaarheidsbeperkingen.....	6
Beperkingen aan het gebruik.....	6
Materiële beperkingen.....	6
Aanvraaginstructie.....	6
Citeerinstructie.....	6
Archiefvorming.....	7
Geschiedenis van de archiefvormer.....	7
Geschiedenis van het archiefbeheer.....	8
De verwerving van het archief.....	8
Inhoud en structuur van het archief.....	9
Inhoud.....	9
Selectie en vernietiging.....	9
Aanvullingen.....	9
Verantwoording van de bewerking.....	9
Verwant materiaal.....	11
Verwante archieven.....	11
Beschrijving van de series en archiefbestanddelen.....	13

BESCHRIJVING VAN HET ARCHIEF

Naam archiefblok:

IJkkantoor te Rotterdam IJkkantoor te Rotterdam

Archiefbloknummer:

3442

Omvang:

76 inventarisnummer(s) ; 8,60 meter

Taal van het archiefmateriaal:

Het merendeel der stukken is in het Nederlands.

Soort archiefmateriaal:

Normale geschreven, getypte en gedrukte documenten, geen bijzondere handschriften.

Archiefdienst:

Nationaal Archief

Locatie:

Den Haag

Archiefvormers:

IJkkantoor te Rotterdam

Samenvatting van de inhoud van het archief:

Het iJkkantoor hield zich bezig met de toezicht op maten, gewichten en weegwerktuigen. Het archief bevat onder meer herijkregisters, gasmeterregisters, boekhoudkundige bescheiden en aanschrijvingen van hogerhand.

Aanwijzingen voor de gebruiker

OPENBAARHEIDSBEPERKINGEN

Volledig openbaar.

BEPERKINGEN AAN HET GEBRUIK

Reproductie van originele bescheiden uit dit archief is, behoudens de algemene regels die gelden voor het kopiëren van stukken, niet aan beperkingen onderhevig. Er zijn geen beperkingen krachtens het auteursrecht.

MATERIËLE BEPERKINGEN

Het archief kent geen beperkingen voor het raadplegen van stukken als gevolg van kwetsbare of slechte materiële staat.

AANVRAAGINSTRUCTIE

Openbare archiefstukken kunnen online worden aangevraagd en gereserveerd. U kunt dit ook via de terminals in de studiezaal van het Nationaal Archief doen. Om te kunnen reserveren dient u de volgende stappen te volgen:

1. [Creëer een account of log in.](#)
2. Selecteer in de archiefinventaris een archiefstuk.
3. Klik op 'Reserveer' en kies een tijdstip van inzage.

CITEERINSTRUCTIE

Bij het citeren in annotatie en verantwoording dient het archief tenminste éénmaal volledig en zonder afkortingen te worden vermeld. Daarna kan worden volstaan met verkorte aanhaling.

VOLLEDIG:

Nationaal Archief, Den Haag, IJkkantoor te Rotterdam IJkkantoor te Rotterdam, nummer toegang 3.10.01.06, inventarisnummer ...

VERKORT:

NL-HaNA, EZK / IJkkantoor Rotterdam IJkkantoor Rotterdam, 3.10.01.06, inv.nr. ...

Archiefvorming

GESCHIEDENIS VAN DE ARCHIEFVORMER

Met de eerste IJkwet van 21 augustus 1816 werd een eenvormig stelsel van maten en gewichten ingevoerd op basis van het metrieke stelsel. Er ontstond behoefte om de maten en gewichten te doen ijken (toetsen van maten en gewichten aan, door of namens de overheid, een vastgesteld maten- en gewichtensysteem en van een ijk/merkteken voorzien) door ambtenaren van een landelijk ijkwezen. Dit werd georganiseerd bij Koninklijk Besluit van 18 december 1819. Op 1 januari 1820 trad de wet in werking. In ieder rechterlijk arrondissement kwamen één of meer arrondissementsijkers, die bij Koninklijk Besluit werden benoemd. Zij werden, indien nodig, bijgestaan door adjunct-ijkers.

In 1869 kwam een nieuwe IJkwet tot stand. Het aantal ijkkantoren werd flink teruggebracht. IJkers en adjunct-ijkers bleven belast met het ijken, maar de bepaling dat er in ieder arrondissement ijkers, indien nodig bijgestaan door adjunct-ijkers, zouden zijn verviel. Hoewel het in de bedoeling had gelegen een inspecteur voor het ijkwezen te benoemen werd deze functie pas in 1872 in een aparte wet opgenomen. Officieel is 1872/1873 te beschouwen als oprichtingsdatum van de Inspectie van het IJkwezen. In de nieuwe IJkwet van 22 april 1937 werd het keuren en justeren van maten en gewichten (vergelijken van maten en gewichten met de standaard en daarmee gelijk maken) opgedragen aan een Dienst voor het ijkwezen, waarbinnen een inspectie en ijkkantoren functioneerden. In 1984 werd deze dienst uiteindelijk geprivatiseerd.

Bron: Actorenregister

De ministeries en afdelingen waaronder het ijkwezen ressorteerde waren:

- 1809-1877: Binnenlandse Zaken
- 1877-1905: Waterstaat, Handel en Nijverheid
- 1905-1922: Landbouw, Nijverheid en Handel
- 1923-1932: Arbeid, Handel en Nijverheid
- 1932-1933: Economische Zaken en Arbeid
- 1933-1935: Economische Zaken
- 1935-1937: Handel, Nijverheid en Scheepvaart
- 1937-1940: Economische Zaken
- 1940-1945: Handel, Nijverheid en Scheepvaart
- 1945 mei-juni: Handel, Nijverheid en Landbouw
- 1945-1946: Handel en Nijverheid
- 1946-heden: Economische Zaken

Binnen die ministeries waren de volgende afdelingen met het ijkwezen belast:

- 1818-1823: Afdeling Administratieve Politie
- 1823-1869: 2e Afdeling Binnenlands Bestuur
- 1870-1877: 12e Afdeling Nijverheid
- 1877-1905: Afdeling Handel en Nijverheid (I)
- 1905-1906: Afdeling Nijverheid en Handel
- 1906-1922: Afdeling Nijverheid
- 1923-1935: Afdeling Handel en Nijverheid
- 1935-1945: Directie van Handel en Nijverheid
- 1945-1950: Afdeling Wetgeving en Juridische Aangelegenheden
- 1951-19...: Directoraat / Directoraat-Generaal voor de Middenstand

De ijkkantoren ressorterend onder de Inspectie waren:

in 1870:

- Amsterdam

- Arnhem
- Assen
- Breda
- Dordrecht
- 's-Gravenhage
- Groningen
- Haarlem
- 's-Hertogenbosch
- Hoorn
- Leeuwarden
- Leiden
- Maastricht
- Middelburg
- Nijmegen
- Rotterdam
- Utrecht
- Zwolle

in 1945:

- Amsterdam
- Arnhem
- Dordrecht
- 's-Gravenhage
- Groningen
- 's-Hertogenbosch
- Leeuwarden
- Maastricht
- Middelburg
- Rotterdam
- Utrecht
- Zwolle

GESCHIEDENIS VAN HET ARCHIEFBEHEER

DE VERWERVING VAN HET ARCHIEF

Het aanvulling op het archief is in 2022 door Ministerie van Economische Zaken overgebracht naar het Nationaal Archief, krachtens artikel 12 van de Archiefwet 1995.

Inhoud en structuur van het archief

INHOUD

Het ijkkantoor hield zich bezig met de toezicht op maten, gewichten en weegwerktuigen.

SELECTIE EN VERNIETIGING

De selectie m.b.t. de aanvulling op het archief (inv.nrs. 125-143) heeft plaatsgevonden op basis van de volgende selectielijsten:

- Selectielijst voor de neerslag van de handelingen van de minister van Economische Zaken en de onder hem ressorterende actoren op het beleidsterrein Rijksbegroting over de periode 1945-2000, gepubliceerd in de Staatscourant d.d. 11 september 2006, nr. 176 [BSD 15]
- Selectielijst voor de neerslag van de handelingen van de minister van Economische Zaken en de onder hem ressorterende actoren op het beleidsterrein Rijkshuisvesting over de periode vanaf 1945, gepubliceerd in de Staatscourant d.d. 26 juli 2007, nr. 142 [BSD 45]
- Selectielijst voor de neerslag van de handelingen van de minister van Economische Zaken en de onder hem ressorterende actoren op het beleidsterrein Metrologie over de periode 1946-1997 en de daarbij behorende toelichting, gepubliceerd in de Staatscourant d.d. 2 april 2007, nr. 65 [BSD 105]
- Selectielijst voor de neerslag van de handelingen van de minister van Economische Zaken en de onder hem ressorterende actoren op het beleidsterrein Organisatie van de Rijksoverheid over de periode 1945-1999, gepubliceerd in de Staatscourant d.d. 16 december 2005, nr. 245 [BSD 143]
- Selectielijst voor de neerslag van de handelingen van de minister van Economische Zaken en de onder hem ressorterende actoren op het deelbeleidsterrein van personeelszaken, t.w. het personeelsdossier en de daarbij behorende toelichting, gepubliceerd in de Staatscourant d.d. 20 november 2007, nr. 225 [BSD 168]

Dossiers met neerslag van voor 1945 zijn voor blijvende bewaring aangewezen.

AANVULLINGEN

Dit archief is in 2022 aangevuld met inv.nrs. 125-143.

VERANTWOORDING VAN DE BEWERKING

De bewerking van de aanvulling op het archief is uitgevoerd door de Centrale Archief Selectiedienst in 2004. Bij aanvang van de bewerking was de omvang van het archief 20 meter, na bewerking resteerden 6,25 meter te bewaren archiefbescheiden. Van het bewaren gedeelte zijn 7 afzonderlijke inventarissen gemaakt, te weten:

- Inventaris van het archief van het IJkkantoor Zwolle (Collectie Overijssel)
- Inventaris van het archief van het IJkkantoor Arnhem (Gelders Archief)
- Inventaris van het archief van het IJkkantoor Dordrecht (Nationaal Archief)
- Inventaris van het archief van het IJkkantoor 's-Gravenhage (Nationaal Archief)
- Inventaris van het archief van het IJkkantoor Rotterdam (Nationaal Archief)
- Inventaris van het archief van het IJkkantoor Amsterdam (Noord-Hollands Archief)
- Inventaris van het archief van het Inspectie van het IJkwezen (Nationaal Archief)

Ten behoeve van de overbrenging zijn de volgende stappen uitgevoerd:

- alle ijzerwerk (paperclips, nietjes, hechtmechanieken e.d.) is verwijderd;
- foto's, lichtdrukken en andere materialen die aan sterkere chemische reacties dan goed papier - onderhevig zijn, zijn voorzien van afzonderlijke fourflaps;
- omslagen, archiefdozen en etiketten voldoen aan de ICN-kwaliteitseis

Verwant materiaal

VERWANTE ARCHIEVEN

Uit de bewerking van 2022:

- Inventaris van het archief van het IJkkantoor Amsterdam (Noord-Hollands Archief - toegangsnummer 479)
- Inventaris van het archief van het IJkkantoor Zwolle (Collectie Overijssel - toegangsnummer 0351.2.1)
- Inventaris van het archief van het IJkkantoor Arnhem (Gelders Archief - toegangsnummer 1048)
- Inventaris van het archief van het IJkkantoor Dordrecht (Nationaal Archief - toegangsnummer 3.10.01.02)
- Inventaris van het archief van het IJkkantoor 's-Gravenhage (Nationaal Archief - toegangsnummer 3.10.01.04)
- Inventaris van het archief van het Inspectie van het IJkwezen (Nationaal Archief - toegangsnummer 2.06.080)

Tevens zij verwezen naar de archieven van de ijkkantoren die, voor zover deze zijn bewaard gebleven, berusten in de rijksarchieven in de provincies, waar die kantoren gevestigd waren. In archieven van provincies en gemeenten kan men de bemoeyenis van die bestuurslaag terugvinden. De nadruk ligt daar overigens op de organisatie van de herijk en alles wat daarmee samenhangt. Voor de berechting van overtredingen tegen de bepalingen van de IJkwet dient men vooral de archieven van de kantongerechten en rechtbanken te raadplegen. In de archieven van de ministeries vindt men de algehele zorg voor en toezicht op het ijkwezen terug.

**BESCHRIJVING VAN DE SERIES EN
ARCHIEFBESTANDDELEN**

div.nrs.	Kas(giro)boeken
1	1957-1960
5	1946-1948
17	1940
7	1951
16	1952-1956
6	1948-1950
div.nrs.	Registers BP art. 16
8	Goedgekeurd, 1950-1960
9	Afgekeurd, 1955-1956
11	Goedgekeurd, 1957
21	Goedgekeurd, 1947-1956
div.nrs.	Registers keuring op verzoek (KOV)
22	1941-1949
20	1941-1953
10	1955
23	NAKOV, 1940-1950
13, 24	Registers art. 8 IVK
24	1941-1946
13	1943
25-30	Herijkregisters B
25	1941-1942
26	1943-1945
27	1946-1949
28	1950-1953
29	1954-1957
30	1958-1960
32-37	Herijkregisters S
32	1940-1942
33	1943-1946
34	1946-1949
35	1950-1953
36	1954-1957
37	1958-1960
38-53	Gasmeterregisters ERMAF (Eerste Rotterdamse Meetinstrumenten- en Apparatenfabriek)
38	1948-1950
39	1950
40	1950-1951
41	1951-1952
42	1952-1953
43	1953-1954
44	1953-1954

	45	1954-1955	
	46	1955	
	47	1955-1956	
	48	1956	
	49	1956-1957	
	50	1957-1958	
	51	1958-1959	
	52	1958-1960	
	53	1959-1960	
54-55	Gasmeterregisters GEB (Gemeentelijk Energiebedrijf), ERMAF + Vlaardingen		
	54	1944-1950	
	55	1948-1951	
56-59	Gasmeterregisters GEB / Rotterdam		
	56	1952-1954	
	57	1952-1959	
	58	1955-1957	
	59	1957-1960	
126-142	Aanschrijvingen, voornamelijk van de Inspectie/Dienst van het IJkwezen, met instructies voor de iJkkantoren 1878-1968		17 banden
	126	1878 - 1940, band	
	127	1941, band	
	128	1942, band	
	129	1943 - 1944, band	
	130	1945 - 1946, band	
	131	1947 - 1948, band	
	132	1949 - 1950, band	
	133	1951 - 1952, band	
	134	1953 - 1954, band	
	135	1955 - 1956, band	
	136	1957 - 1958, band	
	137	1959 - 1960, band	
	138	1961 - 1962, band	
	139	1963, band	
	140	1964, band	
	141	1965 - 1966, band	
	142	1967 - 1968, band	
2	Depotregister 1956-1960		
3	Afschriften nota's IVK 1956		
4	Verklaringen snelwegers 1943		
12	Ter herijk aangeboden voorwerpen 1941-1947		
15	Copie herijk kwitanties		

-
- 1957
- 19** Blanco registers
1943, 1947, 1949
- 31** Register IVK-Gewichten G.
1941-1957
- 125** Reisaanschrijvingen, voornamelijk van de Inspectie van het IJkwezen, met
instructies voor de ijkkantoren
1878 - 1940 band
- 143** Notitie over de onwenselijkheid dat er in kleine gemeenten herkeuringen van
gewichten worden georganiseerd omdat dergelijke keuringen niet kostendekkend
zijn voor de ijker
1904 stuk